

datum: 15 maart 2022

Verslag thematische voedseldag: Kortere Ketens

1.	Opzet.....	2
2.	Workshops	2
2.1.	Stellingen	2
2.2.	Systeemdenken oefening.....	3
2.3.	Beleidsdoelstellingen en stappenplan richting 2050	6
3.	Lessons learned	9
4.	Extra bronnen om aan de slag te gaan	9

1. Opzet

- Een digitale denk en doe workshop
- Systeemdenken in de praktijk rond voedselbeleid
- Bepalen van doelstellingen tot het vormen van een stappenplan
- Begeleiding door experts uit het veld
- Een kookdemo met topchef Nicolas Decloedt van Humus x Hortense tijdens de lunchpauze
- Visual harvesting
- Flow van de dag + deelnemers
- Opname
- Workshop bord

2. Workshops

2.1. Stellingen

1. De korte keten kan ingebed worden in de boer-burger samenwerking en dit werkt versterkend voor de korte keten. Gemeentes spelen hebben daarbij een cruciale rol om lokale synergieën en bedrijvigheid als een voedselnetwerk tot leven te wekken. Lokale organisaties en ondernemingen van een stad worden zo betrokken bij voedselproductie en multifunctionele landbouw. (met expert van ILVO)
2. Het herstellen van de stad-plattelandslink, de link tussen consumptie en productiegemeenten, zal primordiaal zijn om aan de stijgende vraag van lokale voedselproductie te voldoen. Maar ook om de burger weer in contact te brengen met de boer.in en zijn/haar realiteit. (met expert van Inagro)

3. Het is belangrijk om de boer, zowel de traditionele als agro-ecologische, inspraak te geven in de transitie naar een eerlijker en duurzamer voedselsysteem. (met expert van Linked Farm)
4. Lokale besturen zetten in op korte keten volgens de principes: zelfstandige prijszetting, een wederzijdse vertrouwensrelatie, beperkt aantal (tussen)schakels, territoriale verbondenheid, natuurinclusieve landbouwpraktijken. (met expert van Voedselteams)

2.2. Systeemdenken oefening

Trends

- Marktverbreiding
 - Boerenmarkten
 - CSA netwerken
 - Logistieke platformen zoals linked farm, voedselteams, Boeren & Buren
 - Boerderijwinkels
 - Hoevewinkel ruimer aanbod
 - Restaurants willen lokale producten
 - Meer interesse korte keten boeren
 - Korte Keten moet een 1stop shop zijn
 - Toegenomen digitale mogelijkheden
- Burgers/Gemeente
 - Zelfpluk
 - Samentuimen
 - Verhoogde interesse burger landbouw
 - Gemeenten hebben interesse
- Maatschappelijk
 - Lokaal en klimaatbewust eten
 - Nood aan betaalbare en gezonde voeding
 - Voeding als beleving en identiteit
 - Zelfvoorzienend voedselecosysteem
 - Actueel met oorlog Oekraïne
- Uitdagingen
 - Landbouwers in moeilijkheden kunnen moeilijk omschakelen
 - Moeilijk klassieke landbouwer meekrijgen
 - Altijd alles kunnen kopen het hele jaar
 - Vaak gelijkaardig aanbod streek – afwisseling leuk
 - Bedrijven beter in vermarkten KK dan boeren
 - Ruimte is schaars
 - Na de boost corona, korte keten nu in moeilijkheden

“Na de Corona boost heeft de “Korte Keten” nu moeilijkheden”

Beïnvloeding

- Boeren

- Landbouwers denken over toekomst
- Betere prijzen voor landbouwers
- Nood aan extra afzetmarkten/ bijkomende verdienmodellen
- Logistieke platformen zoals linked farm, voedselteams, Boeren & Buren
- Steeds minder boeren en moeilijker toegang tot grond, moeilijk vergunningen landbouw
- Burgers
 - Groter algemeen bewustzijn gezonde voeding
 - Toegenomen welvaart = ruimere middenklasse
 - Bewuster eten
 - Je vindt alles altijd in de supermarkt
 - Belang van buiten zijn, groene zorg
- Beleid
 - Sociaaleconomisch belang korte ketens
 - Opname in beleidsplannen overheden
 - Corona – veerkrachtigere korte keten
 - Globale bevoorradingspolitiek

“Nood aan extra afzetmarkten/ bijkomende verdienmodellen”

Aannames

- Uitdagingen
 - Weinig duidelijkheid over de definitie
 - Kortere ketens niet noodzakelijk duurzamer
 - Niet overal beschikbaar
 - Duurder
 - Kwaliteit in vraag gesteld
 - Onvoorspelbare productie
 - Er zou meer vertrouwen in de sector moeten zijn
 - Lokale politieke profilering interessant maar te weinig ondersteuning
 - Vaak idee dat traditionele en agro-ecologische boeren in twee groepen worden verdeeld, alsof het tegenstelling is
 - Moeilijk om ecologisch duurzaam te zijn als je economisch niet duurzaam bent - transitie naar ander verdienmodel. Lijkt evident op papier <-> realiteit
 - Wij zien het te sprookjesachtig, weg met pesticiden en alles ecologisch maar dat is niet haalbaar
- Boeren
 - Economische belangen boven ecologische
 - Via de lange keten vooral aangewezen op subsidies
 - Moeilijk om landbouwers te laten samenwerken
 - Niet voor alle landbouwbedrijven een haalbare optie

- Burgers
 - Gezonder want verser en minder bewaarmiddelen
 - Meer controle afkomst voedsel
 - Gedragsverandering nodig
 - Vraagt veel tijd om KK te kopen. Mensen willen makkelijke oplossing
 - KK is voor geitenwollen sokken

“Er is weinig duidelijkheid over de definitie Korte Keten”

Intern en extern

Hoe kan je intern de link leggen met andere beleidsdomeinen, en ze betrekken?

- Contact met de boer blijft belangrijk. Geen louter bureau- beleid maken.
- Korte keten brengt veel thema's samen: lokale economie, klimaat, sociale meerwaarde, lokaal voedsel, landbouw, ... Van daaruit verschillende beleidsdomeinen betrekken
 - Landbouwers zijn ook ondernemers – dienst lokale economie
 - Toerisme: promoten streekproducten
 - Welzijn: project buurgerichte zorg
 - Klimaat: Lokale voedselstrategie binnen klimaatactieplan
- Volledige organisatie vragen wat voedsel en voedselzekerheid voor hen betekent
- Overlegmomenten organiseren tussen beleidsdomeinen, stadswerkgroep korte keten.
- Verankering in beleid

“Volledige organisatie vragen wat voedsel voor hen betekent”

Hoe kan je extern andere voedselactoren betrekken?

- In kaart brengen in samenwerking met de verschillende diensten
- Ook cultuur betrekken
- Foodlab/voedselraad met externe stakeholders
 - Voedselaandeelhouderschap
 - Praattafels
 - Uitwisseling tot stand laten komen met landbouwers die al agro-ecologisch werken, oa info rond verdienmodel
- Een partner zoals Beeodiversity die milieudienst bijstaat met alles wat wetenschappelijk is,
- Inagro heeft ervaring met landbouwers
- Een voet binnen krijgen bij grote voedingsketens (Delhaize/Colruyt) om verplicht een lokaal aanbod aan te bieden
- Er is al heel wat expertise in de korteketen-sector: beter samenwerken met bestaande organisatie, dan eigen boerenmarkt te starten

“Voedselaandeelhouderschap creëren door een interne stadswerkgroep en externe voedselraad op te richten”

Hoe kan je samenwerken met andere gemeenten?

- Voedselcoalities met gedeelde belangen
 - Netwerken buiten de gemeentegrenzen
 - Via leader, lokale ontwikkelingsstrategie
 - Regionale voedselstrategie
 - Fietsroutes over gemeentegrenzen heen
 - Samen een boerenmarkt organiseren
 - Samen brochure lokale producenten
 - Korte keten kaart zoals een wegenkaart
 - Wij zitten vaak met natte graslanden door de scheldevallei, dus wij hebben vrij veel begrazing en runderen in onze streek. Om gewassen te diversifiëren lijkt mij samenwerking met een grotere regio wenselijk. Maar hoe groot kan/mag die gaan?
 - Oprichten van een gezamenlijk distributiesysteem, over enkele gemeenten heen, zodat consumenten kunnen aankopen bij meerdere producenten tegelijk

“Voedselcoalities aangaan met andere gemeenten in het kader van gedeelde voedselbelangen”

2.3. Beleidsdoelstellingen en stappenplan richting 2050

1. De korte keten kan ingebed worden in de boer-burger samenwerking en dit werkt versterkend voor de korte keten. Gemeentes spelen hebben daarbij een cruciale rol om lokale synergieën en bedrijvigheid als een voedselnetwerk tot leven te wekken. Lokale organisaties en ondernemingen van een stad worden zo betrokken bij voedselproductie en multifunctionele landbouw. (met expert van ILVO)

“Een lokaal economisch beleid waar er meer aandacht gaat naar het actief in kaart brengen van het lokale aanbod waarbij er ook voldoende aandacht komt voor maatschappelijke, sociale en educatieve doelen”

- Via voedseldialoogtafels lokaal verbinding leggen tussen de # actoren (scholen, landbouwers, burgers, ...)
- Via campagnes rond duurzame voeding goodwill duurzame landbouw in cateringcontract (pre-procurement zeer belangrijk)
- Hoeveel scholen bezig met voedseleducatie, hoeveel welzijnscentra bezig met gezonde voeding
- Aantal organisaties binnen de stad betrokken in voeding en landbouwwraagstuk

2. Het herstellen van de stad-plattelandslink, de link tussen consumptie en productiegemeenten, zal primordiaal zijn om aan de stijgende vraag van lokale voedselproductie te voldoen. Maar ook om de burger weer in contact te brengen met de boer.in en zijn/haar realiteit. (met expert van Inagro)

“Basisvoorwaarde: Ruimte voor landbouw”

- Ambitie 1: Bewoners maximaal informeren over korteketenverkooppunten en aankopen bij deze verkooppunten stimuleren
 - Ambitie 2: Landbouwers in het algemeen en korte keten producenten in het bijzonder weerbaarder maken door samenwerkingen te initiëren en te stimuleren
 - Ambitie 3: Lokale besturen bevorderen de afzet van korte ketenproducten door enerzijds zelf als consument op te treden en anderzijds de producenten te ondersteunen om hun producten af te zetten
3. Het is belangrijk om de boer, zowel de traditionele als agro-ecologische, inspraak te geven in de transitie naar een eerlijker en duurzamer voedselsysteem. (met expert van Linked Farm)

“Om het aandeel van Korte keten in boerenverkoop te verhogen tot 15%, richt het bestuur een klankbordgroep op waar traditionele landbouwers en agro-eco-landbouwers elkaar ontmoeten en inspireren. Samen met de stad/gemeente en lokale afnemers verankeren ze duurzame voeding in het beleid”

- Beleid
 - Besluit vanuit beleid dat dit de toekomstvisie is; verschillende overheden nodig (federaal, regionaal, lokaal)
 - Regionale samenwerking. Kortere keten kan bv ook net de gemeentegrens over zijn. bv Sint-Truiden LVS: als ondertitel 'Heerlijk Haspengouw' om zo opening te laten voor bredere regionale voedselstrategie
 - Drempel: politieke mindset is vaak nog op eigen gemeente gericht; beleid kan moeilijk iets beslissen voor andere gemeente
 - SDG-programma was sterke stimulans om aan duurzaamheid te werken (druk vanuit VVSG, Vlaamse Overheid)
 - Erkenning verschillende types vertegenwoordiging (vanuit traditionele landbouw, agro-ecologische landbouw); aanvaarding door politieke partijen
- Burgers/boeren
 - Projectmatig werken kan oplossing zijn, bv klankbordgroepen samenbrengen; klankbord organiseren zal eerder gemeente per gemeente zijn

- Aandeel agro-ecologische landbouwers vergroten (bestaande spelers overtuigen omschakeling te maken)
 - Incentives nodig om deel te nemen aan netwerk
 - Wat zorgt ervoor dat mensen in bv milieuraad/landbouwraad willen zetelen
4. Lokale besturen zetten in op korte keten volgens de principes: zelfstandige prijszetting, een wederzijdse vertrouwensrelatie, beperkt aantal (tussen)schakels, territoriale verbondenheid, natuurinclusieve landbouwpraktijken. (met expert van Voedselteams)

“Elk beleidsdomein vertaalt de basisprincipes van korte keten naar hun werking. De gemeente creëert economische kansen door de lokale voedselactoren (supermarkten, alle landbouwers, ...), aan elkaar te koppelen en te faciliteren via inzet van onroerende goederen, logistieke partners, subsidieondersteuning. Via ervaringsgerichte sensibilisering en educatie grijpen alle inwoners massaal naar korte keten en wordt het deel van uw cultuur. Andere maatschappelijke doelstellingen zoals sociale en ecologische staan steeds in balans met de economische. De algehele impact wordt jaarlijks berekend, geëvalueerd en teruggekoppeld aan de Vlaamse voedselstrategie.”

- Partners
 - Boeren, Alle landbouwers, supermarkten, verschillende beleidsdomeinen, logistieke platformen, burgers/consumenten, VVSG, Rikolto, Voedsel Anders, Vlaamse overheid
- Ressources
 - Subsidietool lokale besturen rond voeding
 - GLB inspraak - strategisch
 - Participatie collega's beleidsdomeinen
- Tussenschakels
 - In kaart brengen, wie kent de gemeenten al?
 - Waar lopen ze tegen aan?
 - Kaderen doel?
 - Sensibiliseren en educatie
 - Participatietrajecten

3. Lessons learned

- Beleid
 - Korte keten heeft een definitie. De basisprincipes vind je op pagina 4 van het Strategisch plan Korte Keten.
 - We moeten niet altijd het wiel opnieuw uitvinden. Er bestaan logistieke platformen zoals voedselteams, Linked Farm, Boeren & Buren, ... die zowel marketing als logistiek voor hun rekening nemen
 - Er kan geen korte keten zijn zonder ruimte voor boeren. Als lokaal bestuur kan je via een grondenbeleid inzetten op o.a. lokale voedselproductie
 - Contact met de boer blijft belangrijk. Geen louter bureau- beleid maken
 - Volledige organisatie vragen wat voedsel en voedselzekerheid voor hen betekent
 - In kaart brengen in samenwerking met de verschillende diensten
 - Foodlab/voedselraad met externe stakeholders
 - Voedselaandeelhouderschap
 - Uitwisseling tot stand laten komen met landbouwers die al agro-ecologisch en/of korte keten werken, oa info rond verdienmodel
 - Voedselcoalities met gedeelde belangen
 - Netwerken buiten de gemeentegrenzen
 - Via leader, lokale ontwikkelingsstrategie
 - Via Leader (zie plattelandsloket per provincie) kan je mits samenwerkingsverband middelen aanvragen
 - Politieke mindset is vaak nog op eigen gemeente gericht; beleid kan moeilijk iets beslissen voor andere gemeente
 - Beleidsdoelstellingen en stappenplan zie 2.3
- Uitdagingen
 - Korte keten heeft het ondanks de positieve opflakkering tijdens Corona heel moeilijk momenteel
 - We zetten agro-ecologische boeren en traditionele boeren in twee aparte hokjes
 - Korte keten is een hele organisatie voor de boer en dus zonder hulp een onbegonnen zaak
 - Korte keten moet uit de nichemarkt breken
 - Moeilijk voor een boer om ecologisch duurzaam te zijn als hij economisch niet duurzaam is - transitie naar ander verdienmodel heeft hulp nodig van andere voedselactoren (burgers, lokale besturen, supermarkten, ...)
 - Moeilijk om landbouwers te laten samenwerken. Werken op eilandjes.

4. Extra bronnen om aan de slag te gaan

- Voedsellandschap, de kansen voor lokale besturen in een Voedsel+Land+Schap – VLM
- Rikolto - Ecofoodmap
 - Dashboard

- VVSG website Lokale voedselstrategie
- ILVO bordspel
- Lendeledede
- Kortemark 1, 2
- Edegem
- Herne
- Stadsbestuur van Leuven
- Stadsbestuur van Gent
- Rikolto
- Steunpunt Korte Keten
- Taskforce Korte Keten (NED)
- Vereniging van de Vlaamse Provincies
- Steunpunt Korte Keten 2 & Gemeentebestuur van Zemst
- Bio-cluster Pajottenland
- Handelshuis Atlantis (Noord-Holland)
- Voedselteams
- Lokaal markt
- Boeren en Buren
- LandinZicht (Hilversum)
- Linked.Farm
- Leader subsidies
- Korte Keten strategisch plan
- UN SDG logo's - voedsel